

Bouwsteen ten behoeve van de VHR-opgave

Soorten van de Vogelrichtlijn¹ voor zover betrokken bij de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden

A127 Kraanvogel² *Grus grus*, niet-broedvogel (Versie oktober 2024)

Deze bouwsteen richt zich op de Kraanvogel in de hoedanigheid van niet-broedvogel. In Nederland is de Kraanvogel met name een broedvogel van hoogvenen en natte heidegebieden. Buiten de broedtijd kan de soort ook in andere gebieden worden aangetroffen, zoals akkers en weilanden. In Nederland worden veruit de grootste aantallen aangetroffen tijdens de trek, wanneer er met de juiste weersomstandigheden tot tienduizenden Kraanvogels die veelal in Noord-Europa broeden over ons land vliegen. Slechts een klein deel hiervan pleistert ook daadwerkelijk in Nederland. Hoewel er soms ook in de winter nog trekbewegingen kunnen plaatsvinden, is het aantal echte overwinteraars in Nederland gering. Als omnivoor eet de Kraanvogel zowel plantaardig materiaal als dierlijk materiaal, zoals insecten en kleine zoogdieren. In de trekperiodes kan >20% (in sommige jaren >40%) van de flyway-populatie Nederland passeren maar slechts een klein deel daarvan komt aan de grond. Het aantal overwinteraars bedraagt <0,1% van de flyway-populatie.

I. Samenvatting

Landelijk doel³

Vigerend landelijk doel (zie doelendocument, ministerie van LNV 2006) <i>Uitbreiding omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 350 vogels (seizoensmaximum).</i>	350 vogels (seizoensmaximum)
Voorstel nieuw landelijk doel 2050 <i>Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor een populatie van ten minste 260 vogels (seizoensmaximum), waarmee een gunstige Staat van Instandhouding wordt behouden.</i>	260 vogels (seizoensmaximum)
Gunstige Referentiewaarde Populatie <i>Omvang populatie behorende bij de toestand waarin een populatie in ons land in een ecologisch 'gezonde' situatie verkeert (zie Vogel et al. 2021).</i>	260 vogels (seizoensmaximum)
Huidige populatieomvang <i>Gemiddeld aantal vogels in de periode 2014/15-2019/20 (seizoensmaximum).</i>	850 vogels (seizoensmaximum)

Voorstel voor regionale opgave

Het aantal vogels per regio (provincies en rijkswateren) en de regionale opgaves voor 2050 zijn in tabel 1 weergegeven. Voor de provincies is dit exclusief het aandeel rijkswateren. In deze bouwsteen zijn de rijkswateren gedefinieerd als het voortouwgebied⁴ van Rijkswaterstaat (RWS). Omdat er voor de Kraanvogel als niet-broedvogel geen aanvullende landelijke opgave is, is er ook geen aanvullende regionale opgave. In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. Kraanvogels pleisteren momenteel alleen in het oosten van het land (het aandeel in Noord-Brabant betreft alleen maar Kraanvogels in gebieden in het oosten van Noord-Brabant). Met name in Limburg pleistert een groot aandeel, hoewel dit slechts één grote pleisterplaats betreft. Dat de pleisterplaatsen alleen in het oosten van het land te vinden zijn is niet verrassend aangezien de soort in Nederland voornamelijk langs de oostgrens doortrekt. Wegens grote jaarlijkse aantalsschommelingen zijn de provinciale trends niet te beoordelen.

¹ Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PB 2010, L 20), zoals laatstelijk gewijzigd bij verordening (EU) nr. 2019/1010 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 (PB 2019, L 170).

² Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000-gebieden relevant als niet-broedvogel.

³ Het vigerende landelijke doel is niet zonder meer te vergelijken met het voorgestelde nieuwe landelijke doel. Bij het voorgestelde nieuwe landelijke doel is gebruik gemaakt van sinds 2006 beschikbaar gekomen nieuwe gegevens en informatie, correcties en voortschrijdend inzicht m.b.t. de in Nederland aanwezige vogelpopulaties (zie ook van Kleunen et al. 2017). Daarnaast zijn er verschillen in de systematiek om de landelijke doelen te bepalen (ministerie van LNV 2006, Vogel et al. 2021).

⁴ Natura 2000-gebied waar RWS of een provincie voortouwnemer is. De rol van voortouwnemer is vooral die van eerst verantwoordelijke bij het opstellen van het beheerplan.

Tabel 1. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensmaximum) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Kraanvogel als niet-broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoenmaximum), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. ? = onvoldoende gegevens beschikbaar voor trendanalyse. Bij een onzekere trend is geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk.

Regio	Huidige populatie (2014/15-2019/20)	Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20)	Trend (2008/09-2019/20)	Voorstel regionale opgave 2050
Limburg	425	51%	?	130
Noord-Brabant	300	34%	?	90
Overijssel	125	15%	?	40
Landelijk	850	100%	onzeker	260

Prioritering

De Kraanvogel bevindt zich als niet-broedvogel in een gunstige Staat van Instandhouding en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

II. Inhoudelijke onderbouwing van de bouwsteen

1. Staat van Instandhouding (SvI)

De huidige SvI van de Kraanvogel als niet-broedvogel wordt als 'gunstig' beoordeeld:

Verspreidingsgebied	gunstig
Populatie	onbekend
Leefgebied	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig
Staat van Instandhouding	gunstig

De omvang van het verspreidingsgebied is niet kleiner geworden waarmee dit aspect als gunstig wordt beoordeeld. Wegens grote schommelingen in de jaarlijkse aantallen kan de huidige trend op zowel de lange termijn als de korte termijn – en daarmee het aspect populatie - niet beoordeeld worden. Omdat er pas vanaf de jaren negentig aantalsgegevens beschikbaar zijn van de Kraanvogel in Nederland, is de Gunstige Referentiewaarde (GRW) gebaseerd op het gemiddelde van de eerste 10 beschikbare seizoenen in de telreeks (zie ook soortspecifieke onderbouwing hieronder en generieke uitleg box 1, tabel 2). De omvang en kwaliteit van het leefgebied worden als 'gunstig' beoordeeld. Kraanvogels hebben voor pleisterplaatsen in Zuidoost-Nederland een voorkeur voor open agrarisch gebied met akkerland (met oogstresten) in de omgeving van rustige slaapplekken. Omdat het negatieve effect van knelpunten laag ingeschat wordt voor de toekomst kan het toekomstperspectief toch als 'gunstig' worden beoordeeld. In het doelendocument (ministerie van LNV 2006) was de SvI als 'zeer ongunstig' beoordeeld.

Nadere onderbouwing GRW⁵

De populatieomvang van de Kraanvogel ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (Directive Value, DV) is onbekend. In die periode waren er nog geen betrouwbare systematische integrale tellingen gericht op deze soort beschikbaar. Er is echter wel bekend dat de aantallen rond 1980 aanzienlijk lager waren dan nu. Voor Kraanvogel is ook geen duidelijke Ecologisch Gunstige Referentie (EGR) te bepalen. Daarom is voor de GRW het gemiddelde van de eerste tien beschikbare seizoenen in de telreeks gebruikt (seizoenen 1989/90-1998/99), aangezien deze het dichtst in de buurt liggen van de aantallen in de periode rond 1980. De GRW wordt daarmee bepaald op een seizoensmaximum van 260 vogels.

Tabel 2. Informatie over de populatieomvang- en ontwikkelingen die betrokken is bij de beoordeling van de Staat van Instandhouding (SvI).

Aspecten kerngetallen SvI	Periode	Conclusie/output
Huidige populatieomvang	2014/15-2019/20	850 vogels (seizoensmaximum)
Beoordeling korte termijntrend	2008/09-2019/20	onzeker
Beoordeling lange termijntrend	1990/81-2019/20	onzeker
Gunstige Referentiewaarde Populatie	zie tekst	260 vogels (seizoensmaximum)

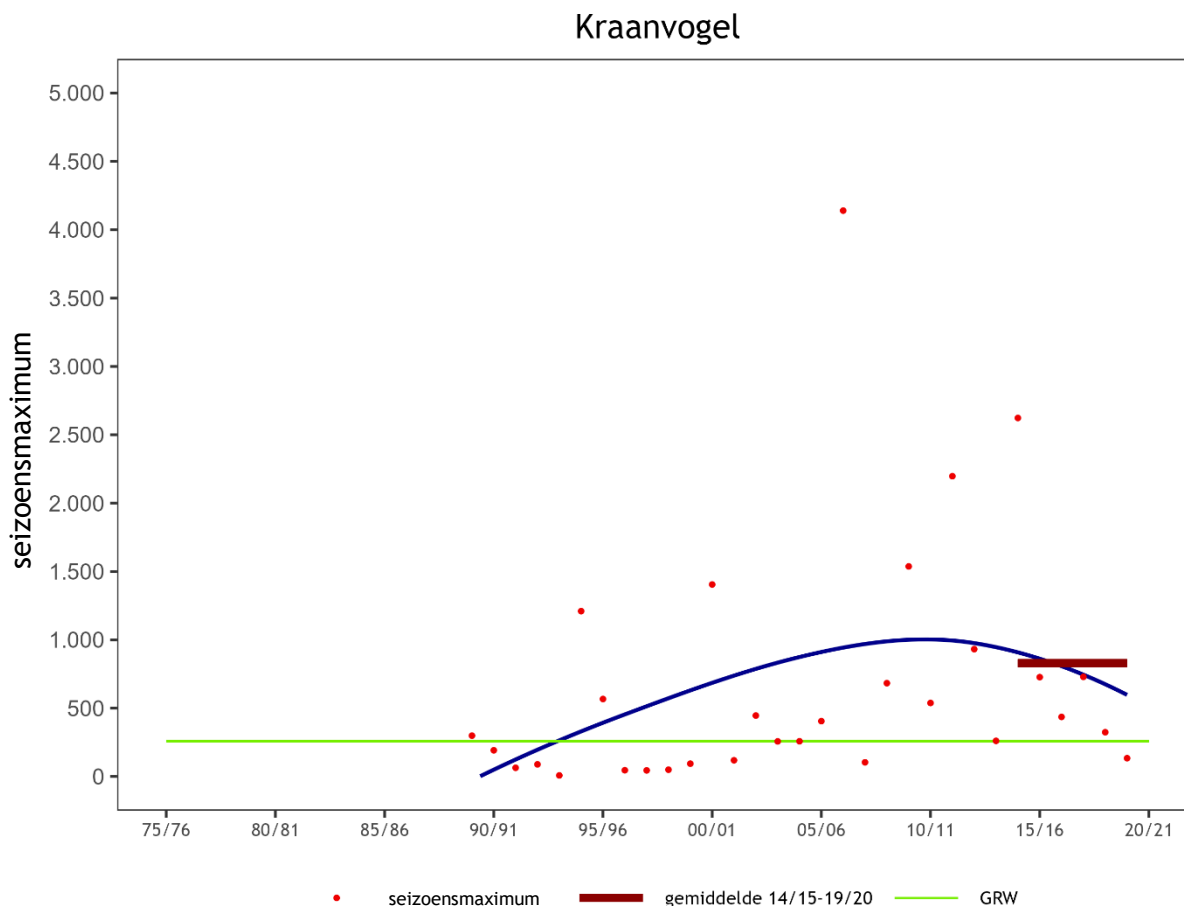
⁵ De te nemen stappen voor het bepalen van de GRW voor niet-broedvogels worden in detail toegelicht in Vogel *et al.* (2021), waarbij het stroomschema in figuur 5.5 (bepaling GRW) wordt gevolgd. Zie ook de generieke uitleg in box 1 van deze bouwsteen.

Box 1. Wat is de GRW en hoe wordt die bepaald voor niet-broedvogels

Bij de methodiek voor het bepalen van de SvI (Vogel *et al.* 2021) is het voor de beoordeling van het aspect populatie nodig om de actuele populatieomvang te vergelijken met een Gunstige Referentiewaarde (GRW, ofwel *Favourable Reference Value* (FRV)). De GRW schetst de populatieomvang in een ecologische toestand van een populatie die gunstig is en is een objectieve, wetenschappelijk onderbouwde waarde. Bij de bepaling worden alleen ornithologisch-ecologische aspecten betrokken. De GRW voor de populatiegrootte is geen doel op zich maar wel een belangrijke pijler voor de bepaling van de vitaliteit van de populatie. Voor een gunstige SvI moeten echter ook andere aspecten (verspreidingsgebied, leefgebied en toekomstperspectief) op orde zijn. Bij het bepalen van de GRW voor de populatie worden voor niet-broedvogels de hierna beschreven uitgangspunten gehanteerd.

- De Vogelrichtlijn bepaalt dat het niveau van de populatie ten tijde van de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn (1980), de *Directive Value* (DV), behouden moet blijven. Om te voorkomen dat de DV sterk wordt beïnvloed door piek- of daljaren wordt een gemiddelde over 5 seizoenen aangehouden: de periode 1977/78-1981/82. Wanneer de DV aantoonbaar gunstig is, wordt de GRW gelijk gesteld aan de DV. Er zijn echter gevallen waarbij de periode rondom 1980 aantoonbaar geen gunstige periode is, bijvoorbeeld als gevolg van drukfactoren zoals waterkwaliteit en doorwerking van pesticiden.
- Om te bepalen in hoeverre de DV een populatieomvang op een gunstig niveau weerspiegelt wordt deze vergeleken met de *Ecologisch Gunstige Referentie* (EGR). De EGR weerspiegelt net als bij broedvogels de gemiddelde populatieomvang in een periode waarin de ecologische omstandigheden voor de soort relatief gunstig waren. Deze gunstige referentieperiode varieert per 'voedsel-habitatgilde', soorten die overeenkomstige eisen stellen aan hun leefgebied (zie tabel 5.2 in Vogel *et al.* 2021). Wanneer de EGR op een hoger niveau dan de DV ligt, dan geldt de EGR als GRW; de DV zal dan een ongunstige of minder gunstige situatie weerspiegelen. Als GRW geldt dus de DV *tenzij* de EGR hoger is.
- Wanneer de GRW wordt gebaseerd op een EGR die beïnvloed is door een ontwikkeling vóór de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn die het leefgebied van een soort onomkeerbaar heeft verkleind, dan is de GRW naar beneden bijgesteld. Daarvan is sprake bij enkele soorten die in belangrijke mate gebruik maken van het Zuidwestelijke Deltagebied. Door de Deltawerken is foerageergebied definitief verloren gegaan en per relevante soort is dit in mindering gebracht op de GRW.
- In sommige gevallen kan de EGR niet worden bepaald, bijvoorbeeld omdat de soort sterk toeneemt (>1% per jaar). Dit is o.a. het geval bij soorten die zich recent gevestigd hebben. Dan is de GRW bepaald op het gemiddelde van de periode 2014/15-2019/20.

Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar Vogel *et al.* (2021).

Figuur 1. Overzicht van de waarden waarmee de ‘Gunstige Referentiewaarde’ (GRW) voor de populatie van de Kraanvogel als niet-broedvogel is bepaald. Weergegeven is het globale populatieverloop op basis van de aantallen (seizoensmaximum, rode punten). Dit populatieverloop is weergegeven met een donkerblauwe solide lijn. Relevante waarden zijn aangeduid met gekleurde horizontale balkje, in dit geval alleen de populatieomvang in de periode 2014/15-2019/20 (donkerrood). De GRW zelf is weergegeven als lichtgroene horizontale lijn. Voor een verdere toelichting over de methodiek wordt verwezen naar box 1 en Vogel et al. (2021).

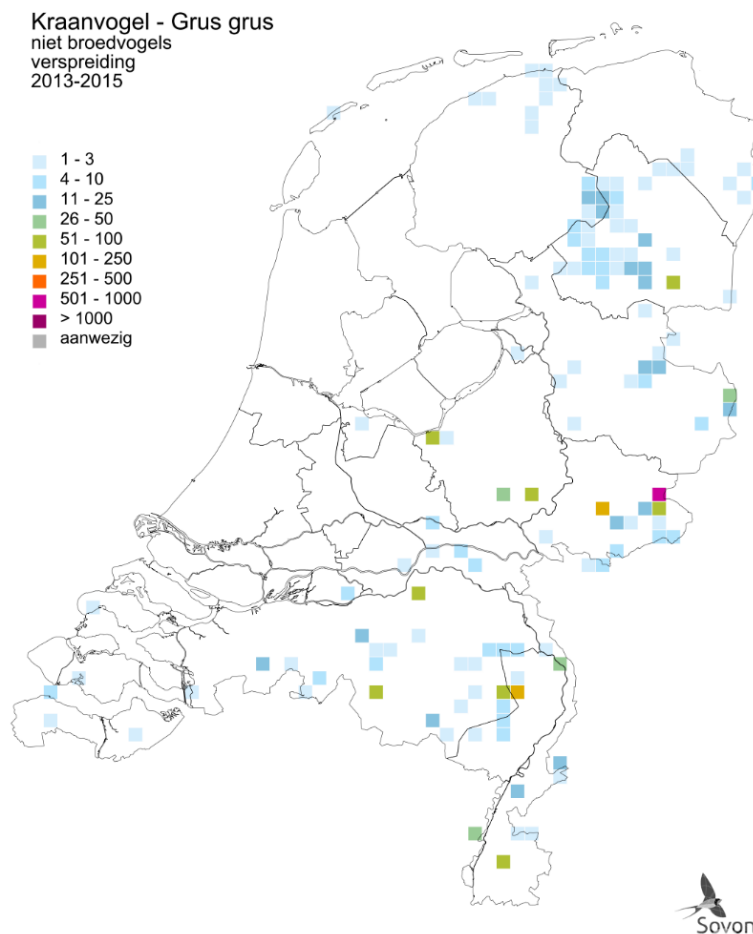
2. Landelijke opgave bij een gunstige Staat van Instandhouding (GSvI)

De populatieomvang overeenkomstig de GSvI bedraagt 260 vogels (seizoensmaximum). Afgezet tegen het huidige aantal (850 vogels; 2014/15-2019/20) betekent dit dat de populatie in de huidige situatie ruim zes keer zo groot is als de GRW.

III. Haalbaarheid

1. Beoordeling landelijke opgave

Het vergaat de Kraanvogel goed in Noordwest-Europa. De soort neemt over de gehele regio in aantal toe. Dit leidt dan ook tot een toename van trekkende vogels tussen de noordelijke broedgebieden en zuidelijke overwinteringsgebieden, wat zich vertaalt in een flinke toename van doortrekkende Kraanvogels in Nederland. Ook op de pleisterplaatsen zijn de aantallen sinds de jaren tachtig toegenomen. De Kraanvogel profiteert daarnaast van de warmere Nederlandse winters als gevolg van klimaatverandering door steeds vaker in Nederland te overwinteren of langer aanwezig te blijven op pleisterplaatsen. De jaarlijkse aantallen aan pleisterende Kraanvogels vertonen wel sterke schommelingen, welke grotendeels veroorzaakt worden door variërende weersomstandigheden. Met name met sterke oostenwind worden er meer trekkende Kraanvogels in Nederland waargenomen.

Figuur 2. Verspreiding van de Kraanvogel als niet-broedvogel in de periode 2013-2015. Per atlasblok van 5x5 km is er een schatting van het aantal vogels gegeven (Sovon 2018).

2. Knelpunten en maatregelen

Knelpunten

Op dit moment zijn er op landelijk niveau geen belangrijke knelpunten die het behoud van de GSVI van de Kraanvogel als niet-broedvogel in de weg staan. De onderstaande analyse richt zich dan ook op behoud van de gunstige situatie.

Beheer en herstel-/verbetermaatregelen

- Kraanvogels zijn schuwe dieren, waardoor recreatie een negatieve impact kan hebben op de populatie. Gedurende de trekperiode (1 oktober – 15 november) kunnen rustgebieden afgesloten worden voor recreanten (Arcadis 2023). Het inperken van recreatie bij belangrijke pleisterplaatsen van de Kraanvogel door bijvoorbeeld paden te verleggen (Arcadis 2023) kan ook helpen om de soort in stand te houden op deze plaatsen (Provincie Noord-Brabant 2016, Provincie Overijssel 2016).
- In trektijd en winter foerageren Kraanvogels in Nederland vooral op akkers, met oogstresten als het belangrijkste voedsel. De aanleg van akkers, met name maïsakkers en aardappelakkers, rondom slaapplekken van Kraanvogels kan daarom geschikte foerageergebieden voor de soort creëren, tenminste als er oogstresten blijven liggen tot in het late najaar/winter. Het is hierbij verder van belang dat de akkers slechts enkele kilometers van de slaapplekken afliggen omdat pleisterende Kraanvogels maar korte afstanden afleggen naar foerageergebieden (Provincie Overijssel 2016).
- Vernatting van hoogvenen leidt tot een toename van oppervlaktes met ondiep water, waar Kraanvogels graag in rusten (Provincie Overijssel 2016).
- Kraanvogels kunnen slachtoffer worden van aanvaringen met windmolens en hoogspanningsmasten (Fanke *et al.* 2011, Sierdsema *et al.* 2021). Bij belangrijke verblijfplekken dient zorgvuldig te worden gekeken naar de risico's van nieuwe ontwikkelingen.

Regionale verschillen

Er is geen sprake van regionale verschillen.

Relevante ontwikkelingen op het vlak van beleid en beheer

- De actielijnen klimaatadaptie natuur en het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) bieden kansen op uitbreiding en kwaliteitsontwikkeling van foerageergebied en rustgebied van de Kraanvogel. Voorbeelden daarbij zijn het herstel van hoogvenen en natuurontwikkeling in agrarisch gebied.
- In veel natuurontwikkelingsgebieden binnen het Natura 2000-netwerk en op gronden die behoren tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN) wordt gestuurd op ontwikkeling van natuur.

Ontwikkelingen op biogeografische schaal

De relevante flyway-populatie voor de Kraanvogel in Nederland is de populatie die zich beweegt tussen Noordwest-Europa, het Iberisch Schiereiland en Marokko. Volgens de laatste schatting, uit 2014, bestond deze populatie uit circa 350.000 individuen. Dit is veel hoger dan schattingen uit eerdere jaren. Zo werd de Flyway-populatie in 1995 op 60.000-70.000 individuen geschat en in de jaren 2006-2010 op 240.000 individuen. De trend van de Flyway-populatie is dan ook nog steeds toenemend (Wetlands International 2021).

Kennisleemtes

Kennis van de populatieaantallen in Nederland van vóór de jaren negentig ontbreekt. Daarnaast kan de aantaltrend op zowel de lange termijn als de korte termijn niet beoordeeld worden wegens de sterke jaarlijkse populatieschommelingen.

Beoordeling haalbaarheid populatieomvang in 2050

Op dit moment bevindt de Kraanvogel zich in een GSvI en is het toekomstperspectief gunstig. In samenhang met de populatiegroei in omliggende landen kan behoud van de populatieomvang die als gunstig beschouwd mag worden als haalbaar worden beoordeeld.

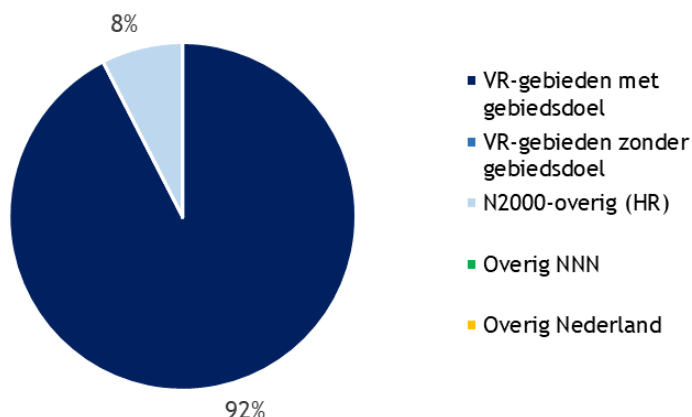
3. Advies landelijk doel

De populatieomvang bij een GSvI bedraagt 260 vogels (seizoensmaximum). Dit ligt ver onder de populatieomvang van circa 850 vogels die momenteel in Nederland aanwezig is (2014/15-2019/20). Hoewel de korte termijntrend niet beoordeeld kan worden, kan het toekomstperspectief toch als gunstig worden beoordeeld in verband met de afwezigheid van belangrijke knelpunten en de sterke populatiegroei in omliggende landen. De landelijke opgave is in de huidige situatie met een ruime marge gerealiseerd. Het advies is daarmee om het landelijk doel op 260 vogels te stellen.

IV. Regionale opgave

1. Actueel voorkomen

In de afgelopen zes seizoenen (2014/15-2019/20) pleisterde de volledige Nederlandse kraanvogelpopulatie in Natura 2000-gebieden en de directe omgeving daarvan. Regelmatig bezette slaapplekken bevonden zich alleen in Natura 2000-gebieden, vooral met een instandhoudingsdoel voor deze soort (figuur 3).

Figuur 3. Aanwezigheid in de afgelopen zes jaar (2014/15-2019/20, op basis van seizoensmaximum) in onder de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebieden met een instandhoudingsdoel voor de Kraanvogel als niet-broedvogel, de overige vogelrichtlijngebieden, overige Natura 2000-gebieden (habitatrichtlijngebieden), overig Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig Nederland (buiten N2000/NNN).

Regelmatig bezette pleisterplaatsen en rustplaatsen voor doortrekkers (de Nederlandse broedpopulatie buiten beschouwing gelaten), zijn alleen te vinden in Limburg (gemiddeld over de laatste zes jaar 51% van de aantallen), Noord-Brabant (34%) en Overijssel (15%).

In tabel 3 zijn alle gebieden waarin de Kraanvogel pleistert weergegeven, waarbij te zien is dat met name Mariapeel en Deurnese Peel een belangrijk deel van de Nederlandse populatie herbergen. De soort pleistert in hoogveengebieden en natte heidegebieden met vennen.

Tabel 3. De belangrijkste gebieden voor de Kraanvogel als niet-broedvogel in de winterseizoenen 2014/15-2019/20. Het procentueel aandeel in de Nederlandse winterpopulatie is indicatief weergegeven (afgezet tegen landelijk seizoensmaximum). Functie(s) van het gebied: f (foerageren), s (slapen). Type berekening (waarde): m = seizoensmaximum. VR* = (mede) onder de Vogelrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied met een instandhoudingsdoel voor de Kraanvogel als niet-broedvogel, HR = in het kader van de Habitatrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied (indien >5%), IHD = huidige instandhoudingsdoel, - = geen IHD.

Gebied	Status	Regio	Functie (waarde)	Huidige populatie	Aandeel in NL	IHD (vogels)
Deurnsche Peel & Mariapeel	VR*/HR	NB	s (m)	426	51%	behoud
Strabrechtse Heide & Beuven	VR*/HR	NB	s (m)	205	25%	behoud
Groote Peel	VR*/HR	NB	s (m)	76	9%	behoud
Engbertsdijkerven	VR*/HR	Ov	s (m)	60	7%	behoud
Buurserzand & Haaksbergerveen	HR	Ov	s (m)	42	5%	-
Aamsveen	HR	Ov	s (m)	20	3%	-

2. Advies voor regionale opgave voor 2050

Het voorgestelde landelijke doel voor 2050 vormt het uitgangspunt voor de regionale opgaves. De opgave wordt verdeeld naar rato van het aandeel van de regio in de landelijke populatie, tenzij er redenen zijn om daar gemotiveerd van af te wijken. Dat kan door verschillen in regionale trends (makkelijker te realiseren in regio's waar de soort het beter doet), verschil in areaal potentieel leefgebied en/of de nabijheid van bronpopulaties voor herstel. Bij de Kraanvogel is er geen reden om af te wijken van de verdeling op basis van het huidige regioaandeel in het landelijke totaal. Omdat er voor de Kraanvogel geen aanvullende landelijke opgave is, is er ook geen aanvullende regionale opgave (tabel 4). In beginsel kan dan worden gestuurd op behoud, waarvoor informatie over de actuele regionale aantallen houvast biedt. Kraanvogels pleisteren momenteel alleen in het oosten van het land (het aandeel in Noord-Brabant betreft alleen maar Kraanvogels in gebieden in het oosten van Noord-Brabant). Met name in Limburg pleistert een groot aandeel, hoewel dit slechts één grote pleisterplaats betreft. Dat de pleisterplaatsen alleen in het oosten van het land te vinden zijn is niet verrassend aangezien de soort in Nederland voornamelijk langs de oostgrens doortrekt. Wegens grote jaarlijkse aantalsschommelingen zijn de provinciale trends niet te beoordelen.

Tabel 4. Voorstel voor opgave (aantal vogels, seizoensmaximum) per regio (rijkswateren en provincies exclusief aandeel rijkswateren) van de populatie van de Kraanvogel als niet-broedvogel voor 2050. De rijkswateren zijn gedefinieerd als het voortouwgebied van RWS. Tevens weergegeven zijn de huidige populatieomvang (gemiddeld seizoensmaximum), het aandeel binnen Nederland van de huidige populatie en de korte termijntrend. De trend heeft betrekking op de provincies inclusief de rijkswateren. Het huidige aantal vogels per regio is als vertrekpunt gehanteerd bij het voorstel voor de regionale opgaves. ? = onvoldoende gegevens beschikbaar voor trendanalyse. Bij een onzekere trend is geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk.

Regio	Huidige populatie (2014/15-2019/20)	Landelijk aandeel regio (2014/15-2019/20)	Trend (2008/09-2019/20)	Voorstel regionale opgave 2050
Limburg	425	51%	?	130
Noord-Brabant	300	34%	?	90
Overijssel	125	15%	?	40
Landelijk	850	100%	onzekeer	260

V. Prioritering

De Kraanvogel bevindt zich als niet-broedvogel in een GSvI en er zijn voor zover bekend geen belangrijke potentiële conflicten met landelijke doelen of gebiedsdoelen met habitattypen en/of andere soorten. Er is daarmee geen aanleiding om via prioritering in enige vorm bij te sturen.

Literatuur

- ARCADIS. 2023. Natuurdoelanalyse Strabrechtse Heide & Beuven Provincie Noord-Brabant, versie 28 februari 2023.
- FANKE J., WIBBELT G. & KRONE O. 2011. Mortality factors and diseases in free-ranging Eurasian cranes (*Grus grus*) in Germany. *Journal of Wildlife Diseases* 47: 627-37.
- MINISTERIE VAN LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- PROVINCIE NOORD-BRABANT. 2016. Natura 2000-Beheerplan Strabrechtse Heide en Beuven (137).
- PROVINCIE OVERIJSSSEL. 2016. Natura 2000-Beheerplan Engbertsdijkswenen (040).
- SIERDSEMA H., FOPPEN R., VAN ELS P., KAMPICHLER C. & STAHL J. 2021. Achtergronddocument windenergie gevoeligheidskaart vogels. Sovon-rapport 2021/09. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND. 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogel, winter vogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- VOGEL R., FOPPEN R., VAN DEN BREMER L., VAN TURNHOUT C.A.M. & VAN ROOMEN M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Geraadpleegde websites

- WETLANDS INTERNATIONAL. 2021. Waterbird Populations Portal. <http://wpe.wetlands.org>. Geraadpleegd op 10/06/2021.